

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o zeleni knjigi – Spodbujanje učne mobilnosti za mlade

(COM(2009) 329 konč.)

(2010/C 255/15)

Poročevalka: **ga. PÄÄRENDSON**

Evropska komisija je 8. julija 2009 sklenila, da v skladu s členom 262 Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosi za mnenje o naslednjem dokumentu:

Zelena knjiga Spodbujanje učne mobilnosti za mlade

COM(2009) 329 konč.

Strokovna skupina za zaposlovanje, socialne zadeve in državljanstvo, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 4. decembra 2009. Samostojna poročevalka je bila ga. PÄÄRENDSON.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 458. plenarnem zasedanju 16. in 17. decembra 2009 (seja z dne 16. decembra 2009) s 173 glasovi za, 4 glasovi proti in 2 vzdržanima glasovoma.

1. Priporočila

1.1 Evropski ekonomsko-socialni odbor (EESO) v celoti podpira prizadevanja Komisije za spodbujanje učne mobilnosti mladih. Da bi takšno večjo mobilnost tudi dejansko uresničili, je treba možne gostitelje spodbujati, da delujejo kot magnet, ki bo pritegnil te ljudi v njihove države in mesta.

1.2 Cilje učne mobilnosti je mogoče doseči le, če obstaja popolno in široko sodelovanje ter si za to prizadevajo na vseh ravneh (na ravni EU, držav članic, regij, izobraževalnih ustanov, socialnih parterjev in organizacij civilne družbe, kot tudi mladi sami).

1.2.1 Komisija in države članice morajo okrepiti svoja prizadevanja za odpravo ovir za mobilnost in izmenjavo najboljših praks. EESO poziva države članice, naj pravilno izvajajo zakonodajo Skupnosti in nadaljujejo z odpravljanjem ovir na področjih uprave in zakonodaje: pri dovoljenjih za prebivanje, pravicah iz socialne varnosti in priznavanju študentskih izkaznic iz drugih držav. Učna mobilnost je bila ključna za uspeh bolonjskega procesa in evropskega visokošolskega prostora. EESO meni, da je mobilnost lahko ključna tudi za razvoj skupnega evropskega prostora vseživljenjskega učenja. Uvedba „evropskega statuta za pripravnike“ ali „evropskega statuta za študente“ bo zagotovila enako obravnavo in se spopadla s številnimi strahovi in skrbmi glede priznavanja diplom, zdravstvenega varstva, štipendij itd.

1.2.2 Za potrjevanje in priznavanje tako formalnega kot neformalnega učenja je treba uradno priznati, podpisati in ratificirati lizbonsko konvencijo o priznavanju.

1.3 Da bi bolj podprli učno mobilnost, vključno s finančno podporo, je pomembno, da se vse stranke zavedajo njenih koristi in jih priznavajo. Treba je bolje pojasniti in poudariti povezavo med učno mobilnostjo in zaposljivostjo.

1.4 Za ohranitev konkurenčnosti Evrope in njenega položaja vodilne tehnološke sile sta pomembna elementa spodbujanje mobilnosti mladih Evropejcev in privabljanje najsposobnejših mladih iz tretjih držav v Evropo. EESO je trdno prepričan, da bi bilo treba vizumske težave, ki ovirajo mobilnost, odpraviti takoj. Prepričan je, da bi bila dolgoročna postopna širitev programov učne mobilnosti v takšne tretje države, kot so Kitajska, Indija, Japonska, ZDA itd., razumna naložba.

1.4.1 EESO močno priporoča, da bi si bilo treba obenem resno prizadevati za preprečevanje bega možganov iz Evrope in za to, da bi Evropa postala privlačna za znanstvenike evropskega porekla, pa tudi za tiste izven Evrope.

1.5 EU in države članice ne bodo izkoristile družbenih in ekonomskih koristi večjega števila mobilnih učencev in študentov, če sredstva za podporo učne mobilnosti ne bodo znatno povečana. V kriznih časih so potrebne strukturne naložbe v bolj izobraženo in bolj konkurenčno Evropo. Za izboljšanje financiranja bi morala EU mobilizirati vse obstoječe mehanizme in partnerje ter vključiti mobilnost v vse ustrezne politike, kar bi omogočalo financiranje iz strukturnih skladov in iz okvirnega programa za raziskave in razvoj. ESS bi moral postati dodaten vir financiranja predvsem za poklicno izobraževanje in usposabljanje ter dopolnjevati obstoječe financiranje iz sredstev programa vseživljenjskega učenja za obdobje 2007–2013.

1.6 Večja učna mobilnost bo lahko vodila do izboljšanja samo, če bo kakovost učenja v tujini dovolj visoka. EESO zato priporoča, da vsi programi mobilnosti spoštujejo Evropsko listino kakovosti za mobilnost.

1.7 EESO tudi priporoča reformo sedanjih programov mobilnosti (Erasmusa, Leonarda, Comeniusa, Grundtviga in Marie Curie), da bi poenostavili postopke in čimbolj zmanjšali število birokratskih ovir, še posebej z vključevanjem izobraževalnih ustanov, lokalnih in regionalnih oblasti, socialnih partnerjev in organizacij civilne družbe v ta proces.

1.8 Zaveza za mobilnost bi se morala izraziti v ambicioznem primerjalnem merilu za mobilnost v novem strateškem okviru za evropsko sodelovanje na področju izobraževanja in usposabljanja (ET2020). To primerjalno merilo bi moralo razlikovati med različnimi ciljnimi skupinami (študenti v okviru poklicnega izobraževanja in usposabljanja, učitelji, neformalnim izobraževanjem, univerzitetnimi študenti in dijaki na nižjih stopnjah) in bi moralo temeljiti na mnogo bolj celovitih statističnih podatkih.

1.9 Da bi povečali seznanjenost s programi za spodbujanje učne mobilnosti in povečali število mladih, ki se odločajo za študijsko bivanje v tujini, bi moralo biti obveščanje o tem učinkovitejše kot doslej.

1.10 EESO podpira vzpostavitev enotnega evropskega spletnega portala, kjer bi bilo mogoče zlahka najti vse informacije o evropskih programih učne mobilnosti in kjer bi lahko podjetja našla informacije o mladih (življenjepis študentov), ki iščejo možnosti za pripravništvo ali vajeništvo, pa tudi mladi o podjetjih. Evropske podjetniške mreže (vključno z organizacijami, ki predstavljajo MSP) in evropske strokovnjake je treba spodbujati, da na svojih spletnih straneh objavljajo informacije o programih mobilnosti učencev programe in da oglašujejo med svojimi člani.

1.11 Za okrepitev političnega procesa, ki sledi zeleni knjigi, EESO priporoča, da se opredeli pojem učne mobilnosti in določi starostni razpon ljudi, ki jih zajema.

1.12 EESO je prepričan, da mora poučevanje jezikov – če želimo spodbujati učno mobilnost – postati prednostna naloga v učnih načrtih ustanov izobraževanja in usposabljanja na vseh ravneh; prav tako naj se preuči možnosti, da se v vseh višjih izobraževalnih ustanovah za učitelje jezikov uvede obvezno enoletno bivanje v tujini in da se države članice pozove, naj s politiko izobraževanja naredijo veliko več za doseg cilja, da bi vsak državljan EU govoril vsaj dva druga jezika EU.

2. Povzetek zelene knjige Komisije

2.1 Evropska komisija je 8. julija 2009 predložila zeleno knjigo *Spodbujanje učne mobilnosti za mlade*. Cilj je odpreti razpravo o tem, kako je najbolje mogoče povečati možnosti za mlade v Evropi, da

izpopolnjujejo svoje znanje in spretnosti z bivanjem v drugi državi zaradi študija ali delovnih izkušenj, prostovoljnega dela ali dodatnega usposabljanja v okviru vseživljenjskega učenja.

2.2 Področje te zelene knjige je široko. Njen cilj je obravnavanje položaja vseh mladih v vseh učnih okoljih, tj. v šolah, na diplomskem in poddiplomskem študiju na univerzah, v pripravništvu, vajeništvu, na mladinskih izmenjavah ter na prostovoljnem delu ali poklicnem usposabljanju v Evropski uniji ali zunaj nje ⁽¹⁾. Prizadeva si za spodbujanje organizirane učne mobilnosti, s poudarkom na *fizični mobilnosti* mladih (16–35 let), hkrati pa priznava tudi vrednost *virtualne mobilnosti* (v smislu razvoja partnerstev ter projektov usposabljanja in e-povezovanja). Njen namen je ugotoviti, kako bi obstoječe in nove mehanizme in instrumente bolje uporabili za spodbujanje mobilnosti mladih in kako bi lahko mobilizirali oblasti na različnih ravneh (ravni EU ter nacionalni, regionalni in lokalni ravni) in druge zainteresirane strani (podjetja, civilno družbo in posameznike). Poudarja več področij, kjer so potrebna nadaljnja prizadevanja, in predlaga možne smeri ukrepov. Kjer je to primerno, so na voljo primeri dobrih praks. Za mobilne učence in študente obstajajo možnosti financiranja, programi izobraževanja oz. usposabljanja ter praktični napotki, vendar jih je treba objaviti in jih napraviti lažje dostopne.

2.3 Program Erasmus je z 20 leti izkušen dokaz za pozitiven učinek mobilnosti v okviru visokošolskega izobraževanja. Evropska komisija je v poročilu o lizbonski strategiji decembra 2007 poudarila, da bi mobilnost po vzoru programa Erasmus morala postati sestavni del univerzitetne izobrazbe ⁽²⁾. Opozorila je tudi na pomen vlaganja v izobraževanje in usposabljanje, tj. v spodbujanje pridobivanja znanja in spretnosti za boj proti sedanji gospodarski krizi. Učna mobilnost mora postati možnost, ki je na voljo vsem mladim v Evropi, da se zagotovita prihodnja konkurenčnost in kohezija EU; postati mora pravilo in ne izjema ⁽³⁾. Mobilnost znanja bi morala postati 5. temeljna svoboščina v EU.

2.4 Leuvenski komunike, ki so ga 29. aprila 2009 sprejeli ministri, pristojni za visoko šolstvo v državah udeleženkah bolonjskega procesa, določa, naj bi do leta 2020 vsaj 20 % tistih, ki bodo diplomirali v evropskem visokošolskem prostoru, preživelo določeno obdobje študija ali usposabljanja v tujini ⁽⁴⁾.

⁽¹⁾ Učenje je lahko formalno (v okviru izobraževalnega sistema) ali neformalno (v okviru mladinskega in prostovoljnega dela).

⁽²⁾ Strateško poročilo o *prenovljeni lizbonski strategiji za rast in delovna mesta: uvedba novega cikla (2008–2010)*, COM(2007) 803.

⁽³⁾ Poročilo foruma strokovnjakov na visoki ravni za mobilnost, junij 2008, http://ec.europa.eu/education/doc/2008/mobilityreport_en.pdf

⁽⁴⁾ http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/bologna/conference/documents/Leuven_Louvain-la-Neuve_Communique_April_2009.pdf.

2.5 Zelena knjiga zato začena javno posvetovanje in poziva k iskanju odgovorov na naslednja vprašanja:

- Kako bi lahko spodbudili več mladih, da bi za študij, dodatno usposabljanje, prostovoljno delo ali za pridobivanje delovnih izkušenj preživeli določen čas v tujini?
- Katere so glavne ovire za mobilnost, ki jih je treba premostiti?
- Kako bi lahko vsi vpleteni – šole, univerze, podjetja in poslovne organizacije, vladne službe in lokalne oblasti, organizacije civilne družbe in drugi – čim bolje, tesneje in učinkoviteje sodelovali, še posebej zato, da bi spodbujali mlade drugih narodnosti, naj pridejo in pridobivajo izkušnje z njimi? Kako naj se v zvezi s tem spodbuja podjetja, naj bodo gostitelji udeležencev programov mobilnosti, med njimi tudi mladih podjetnikov in vajencev?

3. Mobilnost: koristi, ovire in nevarnosti

3.1 Kot zelena knjiga upravičeno opozarja, je učna mobilnost „eden izmed osnovnih načinov, na katerega lahko posamezniki, zlasti mladi, izboljšajo svojo zaposljivost in osebni razvoj“.

3.2 Bivanje v drugi državi zaradi študija, v sklopu zaposlitve zaradi pridobivanja novih delovnih izkušenj ali zaradi prostovoljnega dela mladim ponuja resnično priložnost, da razširijo svoja obzorja. Vendar pa so po statističnih podatkih iz zelene knjige obstoječi programi mobilnosti ⁽⁵⁾ v letu 2006 ponujali možnosti približno 310 000 mladim, kar je le 0,3 % vseh mladih v starosti od 16 do 29 let v EU. Podatki Eurostata kažejo, da zunaj teh programov v tujini vsako leto študira še 550 000 univerzitetnih študentov.

3.2.1 Kljub številnim prizadevanjem evropskih institucij in drugih s programi podpore in drugimi možnostmi, stopnja mobilnosti ostaja nizka. Mobilnost je za nekatere študente bolj dostopna kot za druge; za pripravnike in vajence v okviru poklicnega izobraževanja je npr. še vedno veliko praktičnih ovir, ne nazadnje zato, ker je približno 80 % sredstev namenjenih za visoko šolstvo.

3.3 Zelena knjiga želi spodbuditi k temu, da odhajanje v tujino na študij ali delo ne bi bila izjema, ampak da bi to za mlade postal naraven korak, o katerem naj bi razmišljali. Mladi morajo bolje spoznati številne koristi, ki jim to ponuja, vključno z boljšim jezikovnim in drugim znanjem in okrepljenimi medkulturnimi kompetencami, ki jim bodo v svetu, ki postaja vse bolj večkulturn, koristile vse življenje. Mobilnost v okviru poklicnega izobraževanja mladim utira pot do prave miselnosti, vključno

s smislom za samoiniciativnost, s čimer se usmerjajo navzven in postajajo samozavestni. Praksa kaže, da bodo tisti, ki so študirali v tujini, verjetno bolj mobilni v času svojega poklicnega življenja.

3.4 EESO v celoti podpira prizadevanja Komisije za spodbujanje mobilnosti mladih in za povečanje njihovih delovnih izkušenj, saj bi to povečalo mobilnost ljudi vseh starosti. Da bi takšna večja mobilnost postala stvarnost, je treba možne gostitelje spodbujati, da delujejo kot magnet, ki bo pritegnil te ljudi v svoje države in mesta.

3.5 Od mobilnosti, povezane z učenjem, imajo korist predvsem mladi, izobraževalne in raziskovalne ustanove ter podjetja. Na daljši rok bo to – z oblikovanjem družbe, ki temelji na znanju – izboljšalo konkurenčnost EU in spodbujalo evropsko državljanstvo s krepitvijo občutka evropske identitete in ustvarjanjem pozitivnejšega odnosa do Evrope med njenimi državljani. Mobilnost spodbuja učenje jezikov in večjezičnost.

3.5.1 Mobilnost učencev prispeva k prostemu pretoku znanja, kar bi lahko obravnavali kot 5. svobodo EU. Za spodbujanje učne mobilnosti bodo morali sistemi izobraževanja in usposabljanja ter institucije postati bolj odprti, nenazadnje tudi zato, da bi z okrepitevijo sodelovanja med izobraževalnimi ustanovami dosegli večjo učinkovitost njihovega dela. Mobilnost med podjetji ter med podjetji in izobraževalnimi in raziskovalnimi ustanovami bo imela tudi veliko večji učinek na grozdenje in tehnološka partnerstva, kar bo okrepilo konkurenčnost Evrope in njeno inovativno sposobnost.

3.5.2 Povečana mobilnost bo zaradi večje kulturne raznolikosti in možnosti zaposlovanja zares izjemnih raziskovalnih skupin še posebej koristila vodilnim akademskim institucijam. Večja mobilnost bo tudi prednost za podjetja z večkulturno, večjezično usmeritvijo, in za vsa podjetja, ki trgujejo na mednarodni ravni. V svetu, v katerem se konkurenčnost EU sooča z vse močnejšim izzivi iz hitro razvijajočih se držav – Kitajske, Indije, Brazilije in Južne Afrike, v prihodnosti pa jih bo še mnogo več – bo prihodnost za podjetja iz EU (predvsem prihodnje možnosti za kakovostne zaposlitve) bodisi v tem, da postanejo vodilna v novih tehnologijah in proizvodnji v tržnih nišah, v veliki meri odvisna od ohranjanja vodilnega položaja EU na področju raziskav in razvoja ali pa na širšem področju storitev.

3.6 Vendar pa se bodo pojavile ovire in nevarnosti, na katere bo treba biti pozoren, med drugim:

- možna koncentracija raziskav na najvišji ravni in z njimi povezano poučevanje in učenje v manjšem številu elitnih centrov odličnosti v Evropi, ker se najboljši študenti raje vpišejo na te ustanove; to bi šlo na račun številnih manj priznanih ustanov;

⁽⁵⁾ Erasmus, Leonardo, Comenius, Grundtvig, Marie Curie, program Kultura, Mladi v akciji, Evropska prostovoljna služba v okviru programa Mladi v akciji, program Evropa za državljane.

- možnost, da se študij čedalje bolj izvaja le v večjih svetovnih jezikih (predvsem angleškem, francoskem, španskem in nemškem), na račun tistih držav članic, katerih jeziki zunaj njihovih meja niso zelo razširjeni;
- zaradi vse večje osredotočenosti na angleščino utegnejo mobilne študente in raziskovalce spodbujati, naj odpotujejo v angleško govoreči svet zunaj EU, vključno z ZDA, Kitajsko, Japonsko, drugimi območji vzhodne Azije in naprej; pozneje jih bo morda težko prepričati, naj se v primernem času vrnejo v Evropo. Vsakršen razvoj EU na področju mobilnosti bo moral vsebovati dovolj spodbud za mobilne študente in raziskovalce, da se bodo dolgoročno ustalili v EU;
- množičnejši beg možganov, ker se odpirajo možnosti za zaposlitev drugje, v tako imenovanih „državah s srednjimi dohodki“ ⁽⁶⁾ med državami v razvoju;
- največ koristi bodo imeli diplomanti humanističnih, ne pa naravoslovnih usmeritev, nenazadnje zato, ker si bodo številna manjša podjetja na naravoslovnem področju lahko privoščila le zaposlovanje ljudi z osnovnimi znanji, bolj pripravljena pa bodo zaposlovati ljudi z jezikovnimi in podobnimi znanji.

3.6.1 Za ohranitev vodilnega položaja Evrope na področju tehnologije je nujno treba podpirati najboljše talente. Še vedno se zdi, da ZDA vodijo „vojno za talente“. V Ameriki živi in dela približno 400 000 Evropejcev z znanstveno in tehnično izobrazbo. Med 50 vrhunskimi svetovnimi univerzami jih je v ZDA 36, v EU pa samo 10. Toda tudi vodstvo ZDA ne bo ostalo nesporno. Talent ni več izključna domena zahodnega sveta. Kitajska, Indija, Brazilija, Rusija in druge države v globalni tekmi za inovacije in talente prihajajo v ospredje. Podjetja v Evropi se bodo soočila z ostro konkurenco na področju vzgoje, pridobivanja in zadrževanja talentov.

3.7 Kljub več preteklim poskusom za spodbujanje učne mobilnosti s pomočjo programov podpore ⁽⁷⁾ in drugih orodij ⁽⁸⁾ obstajajo tudi druge ovire, med njimi

- pravne ovire (upravna bremena);

⁽⁶⁾ V Tuniziji, Braziliji in Južni Afriki.

⁽⁷⁾ Erasmus, Leonardo, Comenius, Grundtvig, Marie Curie, program Kultura, Mladi v akciji, evropska prostovoljna služba v okviru programa Mladi v akciji, program Državljeni za Evropo.

⁽⁸⁾ Europass, evropski sistem prenašanja in zbiranja kreditnih točk (ECTS, za visokošolsko izobraževanje), priloga k diplomu, evropsko ogrodje kvalifikacij za vseživljenjsko učenje, evropski sistem kreditnih točk v poklicnem izobraževanju in usposabljanju (ECVET), Youthpass, EURAXESS direktive a o študentskih vizumih in sveženj o znanstvenikih.

- praktične ovire (jezikovno znanje, kulturne razlike, premalo sredstev, ekonomske razlike, težave s prenosljivostjo sredstev, pomanjkanje zlahka dostopnih informacij o programih mobilnosti, predvsem zaradi pomanjkanja učinkovitih spletnih strani);
- ovire za vzajemno priznavanje kvalifikacij;
- priznavanje učne mobilnosti v nacionalnih učnih načrtih in težave s pravico do prebivanja;
- zelo različne prakse financiranja in nadzora univerz po vsej Evropi – nekatere so neodvisne (kot v Združenem kraljestvu), druge pa so pod močnejšim nadzorom države;
- nezadostna zavezanost držav članic ⁽⁹⁾ in v zasebnem sektorju. ⁽¹⁰⁾

3.7.1 Jezik je pomembna ovira za učno mobilnost ⁽¹¹⁾, saj je brez znanja jezika države gostiteljice učenje in pridobivanje socialnih izkušenj resno ovirano. Omembe vredno je, da se je samo 18 % Evropejcev odselilo iz svoje regije, medtem ko so se samo 4 % preselili v drugo državo članico, kot je tista, v kateri so bili rojeni, le 3 % pa v države zunaj Unije. V ZDA 32 % državljanov živi zunaj države, v kateri so bili rojeni. To utegne biti odločilno povezano z raznolikostjo jezikov v EU ⁽¹²⁾.

3.8 Vendar je ena od ključnih ovir, ki jo bo treba premagati, zagotoviti, da za študente, ki potujejo v tujino, to iz kakršnegakoli razloga ne bo postala slaba izkušnja. Negativna poročila o študijskem bivanju v tujini bodo imela škodljive učinke, zlasti če bodo bolj ranljivi študenti – vključno s tistimi s posebnimi potrebami, manjšinsko spolno usmerjenostjo, slabšimi materialnimi razmerami, manjšinsko etnično pripadnostjo ali drugimi oblikami zapostavljenosti – doživeli neprijetnosti, kar bi povzročilo veliko škode. Bivanje v tujini mora biti tudi dovolj dolgo, da se lahko ukoreninijo nove ideje in vzpostavi večja prožnost v odnosih in vedenju. Virtualna mobilnost je lahko dragoceno sredstvo za mlade s posebnimi potrebami. Mladi, za katere fizična mobilnost ni mogoča, bi lahko sodelovali pri virtualni mobilnosti z uporabo orodij IT. Virtualna učna mobilnost pa ne sme nadomestiti fizične učne mobilnosti.

⁽⁹⁾ Doktorska stopnja je v vsaki državi članici drugačna, sistemi poklicnega izobraževanja in usposabljanja se od države do države povsem razlikujejo.

⁽¹⁰⁾ Zasebni sektor ni zadostno obveščen o programih za spodbujanje učne mobilnosti in vprašljivo je, kakšne koristi lahko imajo podjetja od teh programov.

⁽¹¹⁾ Podatki iz let 2002-2003 kažejo, da na nižjih stopnjah srednjega izobraževanja v državah članicah poučujejo v povprečju 1,3 tujega jezika na učenca, na višjih pa 1,6. Učenci v poklicnem izobraževanju in usposabljanju pa so od cilja – znanja 2 tujih jezikov – še bolj oddaljeni.

⁽¹²⁾ Samo 3 % MSP v Evropi ima hčerinska podjetja, podružnice skupnih podjetij, v drugih državah.

3.8.1 Za mlajše učence, zlasti za tiste v starosti za obvezno šolanje, bo še posebej pomembno, da se zagotovi dovolj svetovalne pomoči za podporo ob spremembi kraja, pomoč pri jezikovnih težavah, zagotovitev dostojne nastanitve ves čas njihovega bivanja v tujini, popolno finančno pomoč – tudi v višini zneskov, ki presega obstoječe štipendije, kjer je potrebna dodatna pomoč – in da so splošno sprejeti v svoji novi skupnosti.

4. Rešitve: odgovori na vprašanja zelene knjige

4.1 Pomembno je, da vse strani razumejo in poznajo koristi, ki jim jih ponuja učna mobilnost. Delodajalce, zlasti mala in srednja podjetja, je treba prepričati, da lahko učna mobilnost ustvarja dodano vrednost za njihovo podjetje, na primer s spodbujanjem nadnacionalnega vajeništva in pripravništva ali tako, da se jim pomaga pri vstopanju na nove trge. Vendar pa je na prostem trgu pomembno preprečevati vsakršno prekomerno zakonsko urejanje na ravni EU.

4.2 Priprava za obdobje učne mobilnosti: informacije in usmerjanje

4.2.1 EESO meni, da pogosto tudi mladi sami niti ne razmišljajo, kako bi jim učna mobilnost zlasti z izboljšanjem njihovih možnosti na trgu dela lahko koristila. Čeprav so bili vzpostavljeni spletni informacijski portali o mobilnosti ⁽¹³⁾, med drugim portal Evropske komisije, obstaja resen dvom o tem, ali so dovolj prijazni do uporabnikov in dovolj dostopni. EESO podpira vzpostavitev enotnega evropskega spletnega portala, kjer bi bilo mogoče zlahka najti vse informacije o vseevropskih programih učne mobilnosti in kjer bi lahko podjetja našla informacije o mladih (življenjepisih študentov), ki iščejo možnosti za pripravništvo ali vajeništvo, pa tudi mladi o podjetjih.

4.2.2 Evropske mreže podjetij in strokovnjakov (vključno z organizacijami, ki predstavljajo MSP) je treba spodbujati, da na svojih spletnih straneh objavljajo informacije o programih učne mobilnosti ter da oglašujejo med svojimi člani.

4.2.3 Pomembne so „kontaktne točke“, da bi MSP in drugim zainteresiranim podjetjem lahko pomagali z nasveti in jih spodbujali k posebnim prizadevanjem za to, da bi ponudila več mest za mlade.

4.2.3.1 Jeziki in kulture

4.2.3.2 Če resnično želimo odpraviti eno od glavnih ovir za učno mobilnost in doseči cilj, da bi vsak državljani EU govoril vsaj dva druga jezika EU ⁽¹⁴⁾, EESO svetuje, naj se preuči možnost, da

se v vseh višjih izobraževalnih ustanovah za učitelje jezikov uvede obvezno enoletno bivanje v tujini in da se države članice pozove, naj s politiko izobraževanja naredijo veliko več za doseg cilja, da bi vsak državljani EU govoril vsaj dva druga jezika EU.

4.3 Pravna vprašanja

4.3.1 EESO poziva države članice, naj pravilno izvajajo zakonodajo Skupnosti in odpravijo ovire na upravnem in zakonodajnem področju v zvezi z *dovoljenji za prebivanje, pravicami iz socialne varnosti in priznavanjem študentskih izkaznic iz druge države*. EESO je trdno prepričan, da bi bilo treba vizumske težave, ki ovirajo mobilnost, odpraviti takoj. Kar zadeva državljane tretjih držav, ki prihajajo v EU zaradi študija, neplačanega usposabljanja, šolskih izmenjav ali prostovoljnih dejavnosti za obdobje, daljše od treh mesecev, določa Direktiva 2004/114/ES posebne pogoje, ki olajšujejo vizumski postopek zanje. Vendar bi bila lahko merila, opredeljena v direktivi, ki se nanašajo na posebne skupine, dejansko lahko ovira za mobilnost ⁽¹⁵⁾. EESO podpira zamisel, da bi morale države članice EU razširiti uporabo Direktive 2004/114/ES tudi na mlade, ki sodelujejo v evropski prostovoljni službi, ter učence v okviru izmenjav ali udeležence neplačanega usposabljanja.

4.4 Kaj bi bilo treba narediti za spodbujanje mobilnosti v Evropsko unijo in iz nje?

4.4.1 Mobilnost mora igrati pomembno vlogo v odnosih med EU in njenimi sosednjimi državami, ki bi morale biti vključene v politične razprave in v organizacijo programov.

4.4.2 Kot je bilo že navedeno, mora evropsko prebivalstvo posodobiti svoje znanje, da bi se lahko soočilo z izzivi globalizacije in vse močnejše konkurence. Evropski raziskovalci bi morali imeti dostop do najboljših svetovnih institucij, da bi lahko svoje izkušnje in znanje prenašali v evropski raziskovalni prostor, in evropski študentje bi morali imeti dostop do najboljših svetovnih šol. Za evropsko konkurenčnost bo v prihodnosti pomembno spodbujati mobilnost mladih Evropejcev in pritegniti mlade iz tretjih držav v Evropo. Da bi jih pritegnili, mora EU imeti najboljše univerze. Evropske univerze in podjetniki iščejo možnosti za izboljšanje sodelovanja, da bi tako razvili svoj konkurenčni naskok v svetu raziskav in razvoja ⁽¹⁶⁾.

⁽¹³⁾ Ploteus (portal o možnostih izobraževanja v vsej Evropi), Evropski mladinski portal, Študij v Evropi, Euraxess – raziskovalci v gibanju, spletna stran pobude Marie Curie za vse ukrepe Marie Curie, Tvoja Evropa, Euroguidance, EURES in Eurodesk, Erasmus za mlade podjetnike ter portal o podpori za usposabljanje in mobilnost malih in srednjih podjetij.

⁽¹⁴⁾ Cilj, ki ga je določil Evropski svet v Barceloni leta 2002.

⁽¹⁵⁾ Direktiva na primer zahteva, da morajo imeti študenti iz tretjih držav minimalna finančna sredstva za kritje svojih življenjskih stroškov.

⁽¹⁶⁾ Sporočilo Komisije o novem partnerstvu za posodobitev univerz: forum EU za dialog med univerzami in podjetji, COM (2009) 158 konč.

4.4.3 V zvezi s tem EESO meni, da je treba povečati število tujih držav, dolgoročno vključenih v programe mobilnosti EU. EESO meni, da je bila razširitev geografskega dosega programa *Erasmus Mundus* pravilna in da bi bilo treba pretehtati tudi podobni korak za program *Erasmus za mlade podjetnike*.

4.4.4 EESO meni, da bi bila dolgoročno postopna širitev programov učne mobilnosti v takšne tretje države, kot so Kitajska, Indija, Japonska, ZDA itd., razumna naložba.

4.4.5 EESO močno priporoča, da bi si bilo treba obenem resno prizadevati za preprečevanje bega možganov iz Evrope in za to, da bi Evropa postala privlačna za znanstvenike evropskega porekla, pa tudi za tiste izven Evrope.

4.5 Priznavanje in potrjevanje

4.5.1 Nepopolno (ali neobstoječe) potrjevanje in priznavanje formalnega in neformalnega učenja je še vedno pomembna ovira za mobilnost. Študija PRIME, ki jo opravila mreža ESN (*Erasmus Study Network*), kaže, da ima tretjina študentov težave s priznavanjem njihovega študija v tujini. Jasno je, da bodo morale visokošolske ustanove in vlade še veliko storiti. EESO priporoča, naj vse države članice takoj priznajo, ratificirajo in pravilno izvajajo Lizbonsko konvencijo o priznavanju.

4.5.2 EESO podpira zamisel, da bi morala biti učna mobilnost na voljo mladim v vseh oblikah izobraževanja in v vseh oblikah učenja: formalnem, neformalnem in priložnostnem. Treba je spodbujati izobraževalno mobilnost med različnimi izobraževalnimi ravni. Vzpostaviti je treba povezave med splošnim izobraževanjem, poklicnim usposabljanjem ter visokošolskim izobraževanjem, in v celoti je treba izvajati sisteme kreditnih točk, da bi zagotovili mobilnost v poklicnem izobraževanju in usposabljanju, kjer se nacionalne strukture med seboj močno razlikujejo. Poleg tega bi bilo treba zasnovati poti za povezovanje začetnega in nadaljevalnega usposabljanja. Za doseg tega bo odločilno hitro in usklajeno izvajanje evropskega okvira za priznavanje kvalifikacij.

4.5.3 Kjer je potrebno, je treba v celoti prilagoditi razlike med državami v zahtevah za vpis na višje stopnje izobraževanja, vzajemno priznavanje akademskih nazivov, nadomestila za šolnine in druge štipendije ter druga merila. Zahteve za evropsko magistrsko stopnjo na primer niso enake tistim za japonsko; japonski študent bi moral tudi še naprej plačevati šolnino za svojo univerzo, zaradi česar bi študij v Evropi postal zanj veliko predrag.

4.6 Novo partnerstvo za učno mobilnost

4.6.1 Cilje učne mobilnosti je mogoče doseči le, če obstaja popolno in široko sodelovanje in si za to prizadevajo na vseh ravneh (na ravni EU, držav članic, regij, izobraževalnih ustanov, socialnih partnerjev in organizacij civilne družbe, kot tudi mladi sami).

4.7 Ali bi morali določiti cilje za mobilnost znotraj EU?

4.7.1 EESO meni, da je treba več dela vložiti v statistične podatke, uporabljene v zeleni knjigi, saj nam samo zanesljivi statistični podatki lahko povedo, kako učinkoviti so sedanji programi učne mobilnosti⁽¹⁷⁾, in nam pomagajo oblikovati trdne prihodnje strategije z dejanskimi cilji mobilnosti (v odstotkih) za različne ciljne skupine.

4.7.2 Ključnega pomena je, da se v okviru bolonjskega procesa določi jasn cilj glede mobilnosti, podobne cilje pa je treba določiti tudi na drugih področjih izobraževanja. EESO zato podpira zamisel o določitvi ciljev mobilnosti za poklicno izobraževanje in usposabljanje, učitelje, učence in za neformalno izobraževanje. Te cilji bi bilo treba določiti ne le za EU kot celoto, temveč za vse države članice. Poleg tega bi morale svoje lastne cilje določiti tudi regije in izobraževalne institucije. Pri določanju ciljev bi morala biti vedno v ospredju kakovost izobraževalnih ukrepov.

V Bruslju, 16. decembra 2009

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Mario SEPI

⁽¹⁷⁾ Upoštevati je treba tudi primerjalne analize z dvostranskimi programi za učno mobilnost, kot na primer Vulcanus v Evropi in na Japonskem (za študente tehničnih in naravoslovnih ved), saj so učinkoviti in dobro usmerjeni.